

“No sols les cases, sinó la vida”

Per comprendre què és el Cabanyal-Canyamelar-Cap de França, actual barri de València i municipi independent durant seixanta anys amb el nom de Poble Nou de la Mar, només cal caminar-lo. Per comprendre com és i què hi està passant, que té els balcons plens de pancartes, només cal preguntar. La gent del Cabanyal és acollidora de mena i té ganes d'explicar. En té la urgència, gairebé. L'amenaça que plana sobre les seves cases, sobre la història i el futur d'un barri que es reivindica poble, és massa gran per no notar-ne el rastre. Es fa present al gest i en la determinació de totes les veus que, cadascuna amb el seu to, desgranen raons i esperances. I de raons, al Cabanyal, en tenen moltes. D'esperances, també.

Ara fa cinc anys ben poca gent hi havia que s'aventurés a augurar-li res de bo, a aquest antic poble de pescadors i cigarreres que havia estat definitivament assenyalat per l'ombra de la futura avinguda. Ja feia anys que se sentia l'amenaça, amb més o menys intensitat, però aleshores semblava que prenia cos de manera definitiva. “Ningú no donava un duro per nosaltres i ara ja ho veus”, expliquen els veïns. El més impressionant de tot, potser, és aquesta confiança en el futur. La resolució judicial ha estat un punt d'inflexió. En paraules de Faustino Villora, membre de la Plataforma Salvem el Cabanyal, ha estat “una injecció d'ànim, eufòria i optimisme. Però hem de posar les coses en el seu lloc i continuar treballant exactament igual que abans”.

Un dels exemples més clars de la determinació que mou tots aquests homes i dones, el podem trobar al cafè El Polp (“al cor del Cabanyal”, puntualitza el rètol que hi ha a l'entrada). Aquest és un dels bars tradicionals de la zona, que ha-

via tancat i que fa cosa d'un any va tornar a obrir les seves portes, per mà de Paco López i Rosi Moreno. És a la zona afectada, és a dir, a la part del Cabanyal que l'avinguda vol enderrocar. Agafar aquest cafè, rehabilitar-lo i tornar-lo a obrir per treballar-hi i guanyar-s'hi la vida és, a priori, un risc evident. Però és, sobretot, un símbol. “El barri estava amenaçat de mort –explica Rosi des de darrere de la barra–. Obrir el bar era evidenciar que el cor continuava bategant, que estàvem vius. Calia demostrar-ho als veïns més desconcertats, i això hem fet”. Ara, tornen a ressonar les peces del xamelo picant a les taules. I l'avinguda? “Nosaltres tenim el convenciment que això no es farà mai. Viurem ací i treballarem ací el temps que ens done la vida, no l'alcaldeessa eixa.. No hi ha cap justificació, per a això”, continua Paco. “Tu pots tenir mil majories absolutes, però hi ha unes lleis que has de respectar.”

Asseguts en una taula del cafè hi ha la Marta Cortell i en Frederik Jaakke. Ella és estudiant i filla d'una família de *cabanyalers*; ha viscut en molts llocs i diu que ara que ha tornat ja no se'n mourà. Ell és belga, pintor, i diu que aquí li ha tornat la creativitat; li agrada formar part d'aquest barri, i de seguida, juntament amb altres artistes, s'hi ha compromès. “*The identity*”, sentència. “*That's the charm of Cabanyal*”. D'alguna manera, tots dos simbolitzen un futur possible. La Marta insisteix amb vehemència a destacar el potencial del barri per a la cultura i el seu atractiu per a la gent jove: “Tots els meus col·legues volen venir a viure aquí.”

A l'hora de parlar de símbols, però, no podem oblidar la tia Lola. Amb vuitanta-dos anys, i al costat de les seves germanes Antonieta, de noranta-un, i Pepica,

A dins de les cases
que Rita Barberà
vol enderrocar
viuen homes i dones
amb una mateixa
determinació:
no sols la preservació
d'un barri
amb l'aire de poble
que encara es reclama,
sinó l'impuls
de nova saba que
en garanteixi el futur.

Dos dels símbols de la tenacitat i l'esperança del Cabanyal: Paco López i Rosi Moreno al cafè El Polp, que han tornat a obrir, i que es troba a la zona afectada pel projecte d'avinguda, i la tia Lola, a casa seva, on va néixer i d'on, assegura, ningú no la foragitarà.

de setanta-set, han esdevingut gairebé una icona del Cabanyal. "Sembla la Pasionaria", li fa algú quan entrem a casa seva. "Ai no. No em digues això, que jo sóc molt beateta", riu ella mentre asseynala les cadires que han d'acomodar els convidats. Totes tres germanes viuen a la casa que els volen enderrocar, totes tres hi van néixer i no pensen permetre que els en foragitin. "És una vida de molt de veïnat, la que fem ací", va explicant, conscient que ha de vendre bé l'article perquè la gent de València acabi d'entendre com són les coses que valen la pena. "Vas enraonant conforme passes les cases, quan al matí vas al mercat. I això és el que ens volen tirar a pla: no sols les cases, sinó la vida. A l'estiu eixim a la porta a fer *labor*, o llegim, o parlem en rotgles fins que es fa l'hora de sopar." Quin trellat té l'avinguda nova, dius? Cap ni un. Al mar, s'hi arriba com vul-

guis "per l'avinguda de los Naranjos o per la de França o la del Port. Però si a l'estiu això dóna gust, de la gent que ve! Veges com arriba, eixe personal, en helicòpter?" De raons, la tia Lola també en té moltes. I sap que compta amb avals poderosos: "Tenim moltes entitats a favor nostre: tenim totes les universitats, i els arquitectes; tothom. Per això a l'Ajuntament estan tan enfadats. Doncs que segueixen així per a molt de temps."

D'alguna manera, el conflicte –o, més ben dit, les energies que ha generat– ha despertat un retrobament del barri amb les seves arrels de poble que encara diu que se'n va "a València" si és que ha de fer via cap al centre de la ciutat. L'interès per la història que ha anat conformant la identitat de tota la zona és creixent i s'escampa a les generacions més joves. Des de la mateixa Plataforma, per exemple, s'impulsen diverses comissions de tre-

ball, entre les quals hi ha la que pretén organitzar un arxiu històric del Cabanyal. En aquest arxiu es podrà aplegar des del primer rastre escrit, l'any 1422, en un document que, com recull Antonio Sanchis al llibre *Historia del Cabanyal* (El Farol del Llautet, 1997), situava la construcció d'un pont "en lo camí que va al Cabanyal", fins als seixanta anys d'independència municipal (tot i que el 1888

"Hi ha majoria valencianoparlant, i això alguna gent tampoc no ho pot permetre"

l'aleshores anomenat Poble Nou de la Mar es va pronunciar unànimement contra la integració a València en una consulta promoguda per l'ajuntament, l'any 1897 aquesta es va fer efectiva) o, potser, fins i tot, la rehabilitació respectuosa amb el seu tarannà d'un poble definitivament reconciliat amb la ciutat.

Aplegades al Casal Jaume I, Empar Gualberto, Pura Peris i Maria Villora, totes tres nascudes al Cabanyal ("i no et direm quants anys fa, d'això", riuen), descriuen succintament –i apassionada– les cases i la trama urbana per a les quals els arquitectes reclamen protecció: cases baixes arrencades en paral·lel a la mar, amb la façana a llevant i la part de darrere a l'oest; i després, en perpendicular, seguint les escorrenties naturals de l'aigua cap a la costa, les sèquies i rieres convertides en carrers: el Riuet (ara "Mariano Cuber"), la Sèquia d'en Gasch (ara "avenida del Mediterráneo") o la Sèquia de Pixavaques (ara "Pintor Ferrandis"). "Per carregar-se la història de les coses, els posen noms que amaguen la realitat", explica Empar, tot recordant, a més, que el Cabanyal-Canyamelar-Cap de França és una zona "de majoria valencianoparlant, i això hi ha qui tampoc no ho pot permetre. Ací sempre ha estat molt important la vida de carrer –recorda Maria–. La forma de les façanes, la seua decoració, és un poc el perllongament i la projecció de la casa. Tot va lligat".

En algunes zones, tanmateix, d'un parell d'anys ençà, aquesta "vida al carrer" s'ha vist alterada per l'establiment de nuclis de població marginal. Ningú no troba casual que sigui, precisament a la zona amenaçada per la intervenció, on s'acumulin les deixalles, on es concentri el tràfic de drogues i la conflictivitat. El tema plana, com un fantasma, sobre totes les converses i les apreciacions són idèntiques: es tracta d'una degradació "anunciada, provocada, consentida i augmentada". És com els maltractaments a les dones", raona Empar: "Denúncies i denúncies i no passa res; ells mateixos et diuen que no hi ha ordres polítiques d'aturar-ho."

Al Cabanyal, però, han après a bastament que ben poc de bo en poden esperar, de l'actual ajuntament de Rita Barberà. Per això els veïns han posat mans

En el sentit de les agulles del rellotge, Marta Cortell i Frederik Jaakke, a El Polp; Pura Peris, Empar Gualberto i Maria Villora, i, finalment, asseguts junts, Tino Villora, Josep Lluís Ramos i Llorenç Crespo. Alguns dels noms propis d'una història que vol final feliç.

a l'obra: "El barri té força suficient per rehabilitar-se ell mateix", expliquen. Com? En general, "organitzant els veïns i denunciant les brutalitats del poder institucional. I exigint la rehabilitació, amb solucions consensuades". I, concretament, fent valer l'atractiu de la zona. Per això el veïnat impulsa la posada en moviment de les cases buides que ara es deterioren, perquè els propietaris no en

El veïnat impulsa la posada en moviment de les cases buides que ara es deterioren

poden assumir l'arranjament o perquè, simplement "esperen" no se sap ben bé què. Com que hi ha un nombre important de persones interessades a trobar casa al Cabanyal, s'estudia la possibilitat d'establir contractes de lloguer que, per exemple, eximeixin un temps del pagament a canvi d'assumir la rehabilitació. Tino Villora, a més, recorda que "tenim el campus universitari al costat: estem a deu minuts a peu de 50.000 estudiants. És un potencial fortíssim: artistes i estudiants". Les converses amb la Universitat Politècnica de València per a crear un col·legi major horitzontal, i rehabilitar així cases del Cabanyal, també apunten en el mateix sentit: revitalitzar aquest antic poble de pescadors i reconèixer, en el seu patrimoni històric, artístic i social, el millor potencial per al segle XXI.

Núria Cadenas